

T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI

Halk Sağlığı Genel M¼d¼rl¼ę¼

T¼RKIYE'DE HIV/AIDS

Y¼R¼T¼LEN HİZMETLER

Dr. Ayla Aydın

Bulaşıcı Hastalıklar Daire Başkanlığı

Tüm dünyada yürütülen programlar ve etkinlikler ile;

- Toplum genelinin HIV/AIDS konusunda doğru bilgilendirilmesini sağlamak,
- Farkındalıklarını artırmak,
- Durumlarını bilmeyen HIV pozitif kişileri erken tedaviye yönlendirmek,
- Toplumun her kesiminin bilinçlenmesini sağlamak,
- HIV/AIDS ile yaşayan kişilere yönelik ayrımcılık ve ön yargıların ortadan kalkması için savunuculuk çalışmalarına temel oluşturmak amaçlanmaktadır.

HIV/AIDS Kontrol Programı Yürütme Yaklaşımı

- Ulusal HIV/AIDS programı ile ilgili süreç değerlendirildiğinde, HIV epidemisinin tek başına bir sağlık sorunu olarak algılanmayıp, **birçok sektörü ilgilendiren çok boyutlu bir sorun olarak ele alınmış olması, ulusal cevabın temel yaklaşımını oluşturmaktadır.**
- Dolayısıyla ulusal düzeydeki tüm çalışmalar bu ilkeyle çok sektörlü olarak planlanmış, yürütülmüş ve izlenmiştir.

Ülkemizde HIV/AIDS Kontrol Programı Gelişimi

- 1985:** İlk AIDS vakası
- 1985:** HIV/AIDS bildirimi zorunlu hastalık kapsamında
- 1986:** Kan ve kan ürünlerinin HIV yönünden taranması
- 1987:** Kan/Organ/Doku donörlerinde, genel kadınlarda ve büyük ameliyatlarda öncesinde serolojik testler uygulanması
- 1994:** HIV/AIDS kodlu bildirim uygulanması
- 1996:** Antiretroviral tedavi geri ödemesine geçilmesi
- 1996:** Ulusal AIDS Komisyonunun kurulması

Ülkemizde HIV/AIDS Kontrol Programı Gelişimi

- 2003:** Askere alınanlara üreme sağlığı eğitimleri
- 2007:** Gönüllü Danışmanlık ve Test Merkezlerinin açılması
- 2007-2011:**Ulusal Strateji Planı
- 2012-2015:**Ulusal Strateji Planı
- 2012:** Genel Sağlık Sigortası
- 2013:** HIV/AIDS Tanı Tedavi Rehberi çıkarılması
- 2015:** Anneden bebeğe geçişin tamamen önlenmesi için acil durumlarda profilaktik olarak antiviral ilaç temini.
- 2016:** a) Ulusal Stratejik Plan 2017-2021 hazırlandı.
b) Ulusal HIV/AIDS Rehberi yenileniyor

Ulusal AIDS Komisyonu

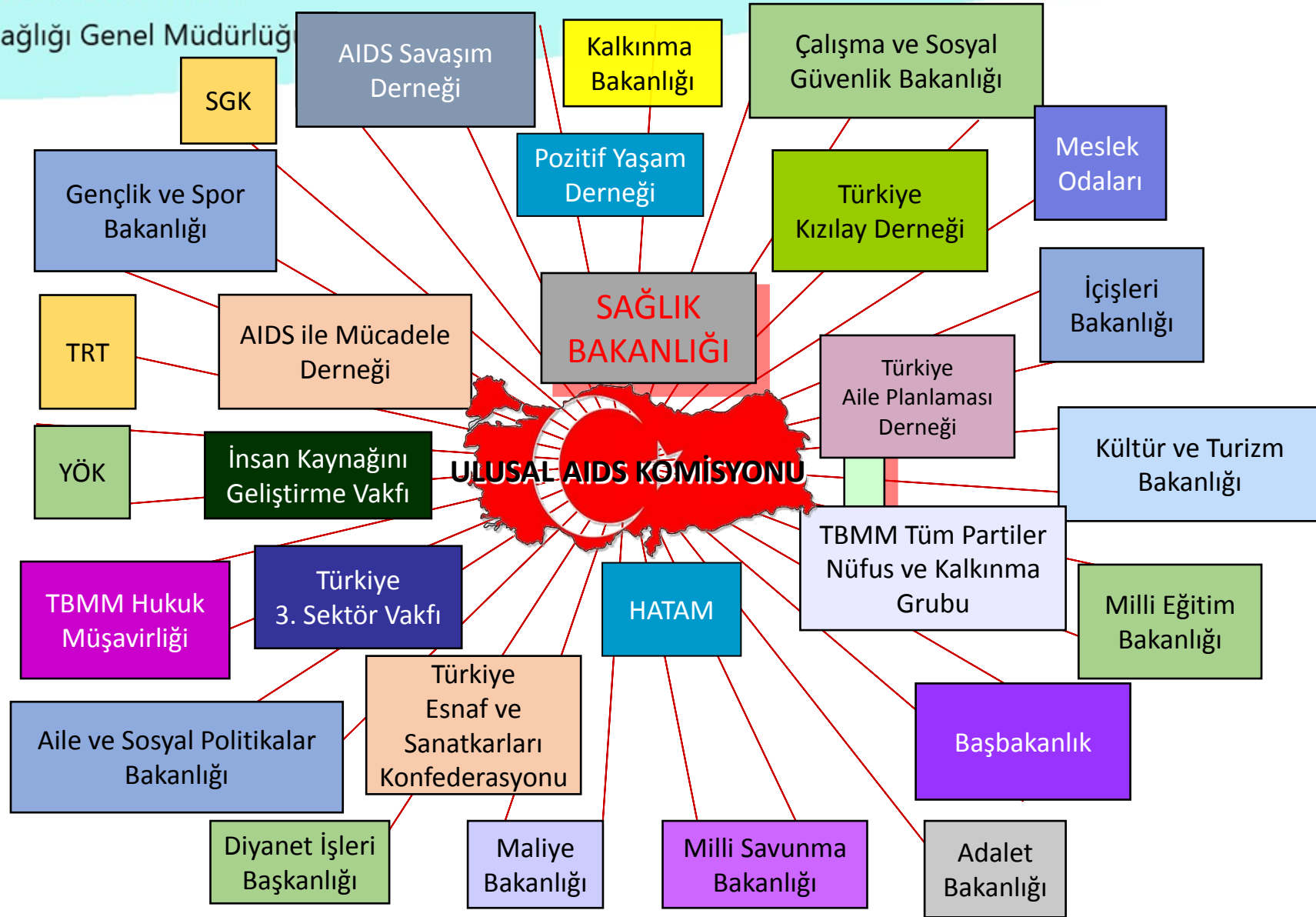
- 1996'da kurulmuştur. Kamu Kurumları, Sivil Toplum Kuruluşları ve Özel Sektör temsilcilerinden oluşur.
- Sağlık Bakanlığı başkanlığında toplanır.
- Amacı;
  - ✓ HIV/AIDS ve cinsel yolla bulaşan diğer enfeksiyonların kontrolü ve yayılımını önlemek amacıyla ulusal politikaların belirlenmesi ve ulusal eylem planının hazırlanmasına yönelik tavsiye kararları almak,
  - ✓ Sektörler arası işbirliği ve koordinasyonu sağlamaktır.

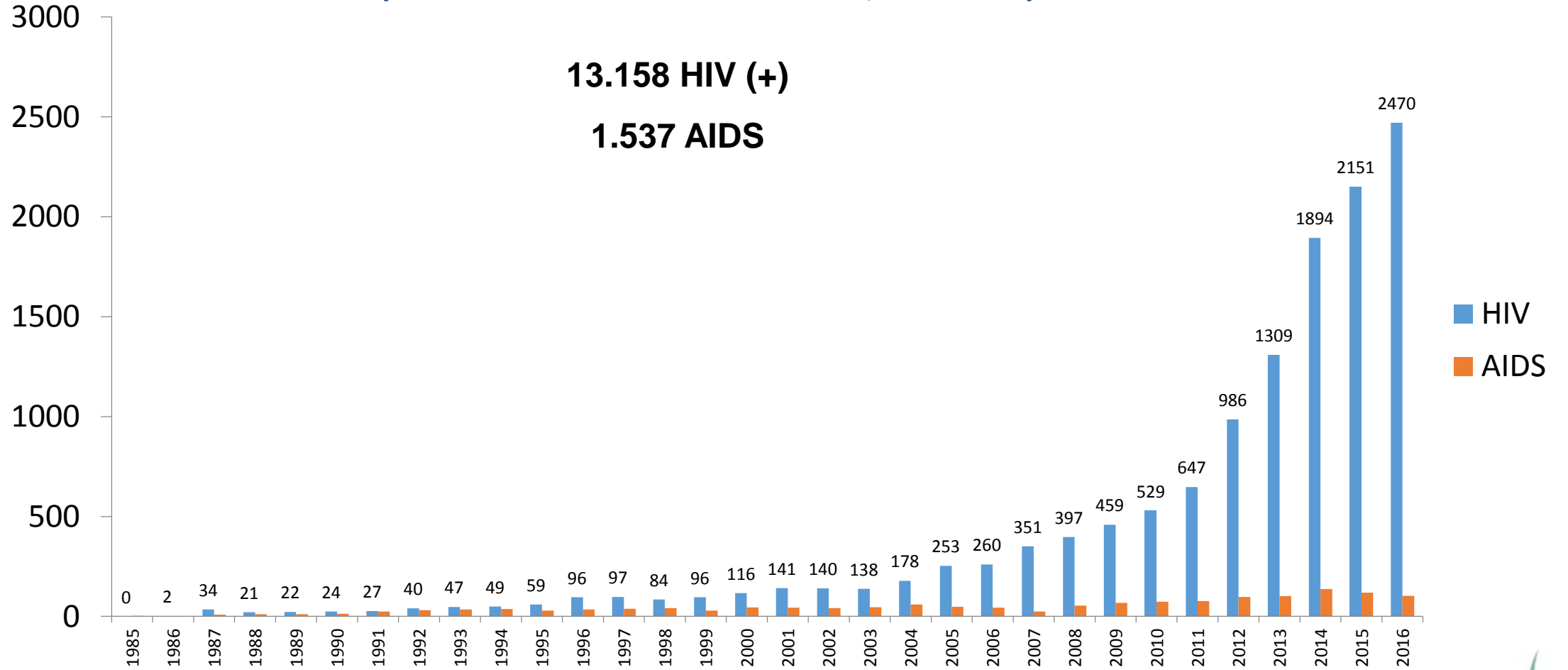
T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI

Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Yıllara Göre HIV/AIDS Vaka Dağılımı (1 Ekim 1985 – 31 Aralık 2016* / TÜRKİYE)

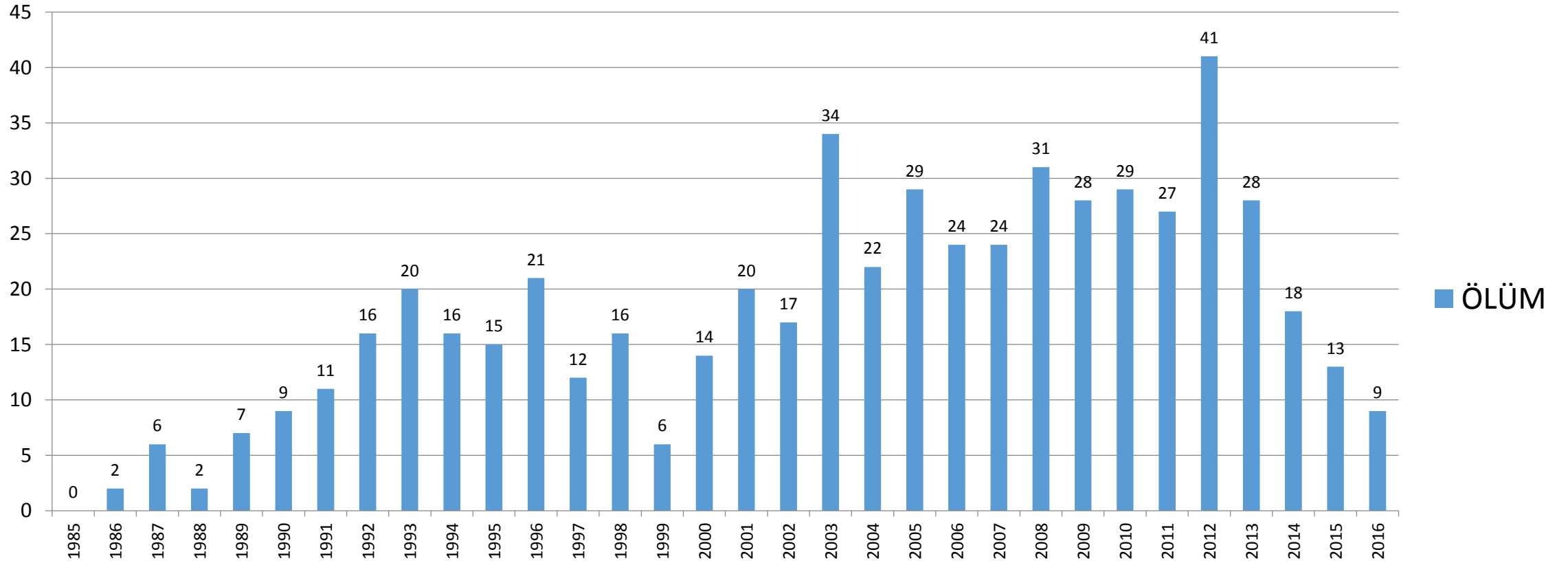
*31 Aralık 2016 tarihi itibari ile doğrulanarak 30.06.2017 tarihine kadar bildirim yapılmış vakaları ifade etmektedir.

Yıllara göre HIV/AIDS Ölüm Dağılımı (1 Ekim 1985 - 31 Aralık 2016, TÜRKİYE)

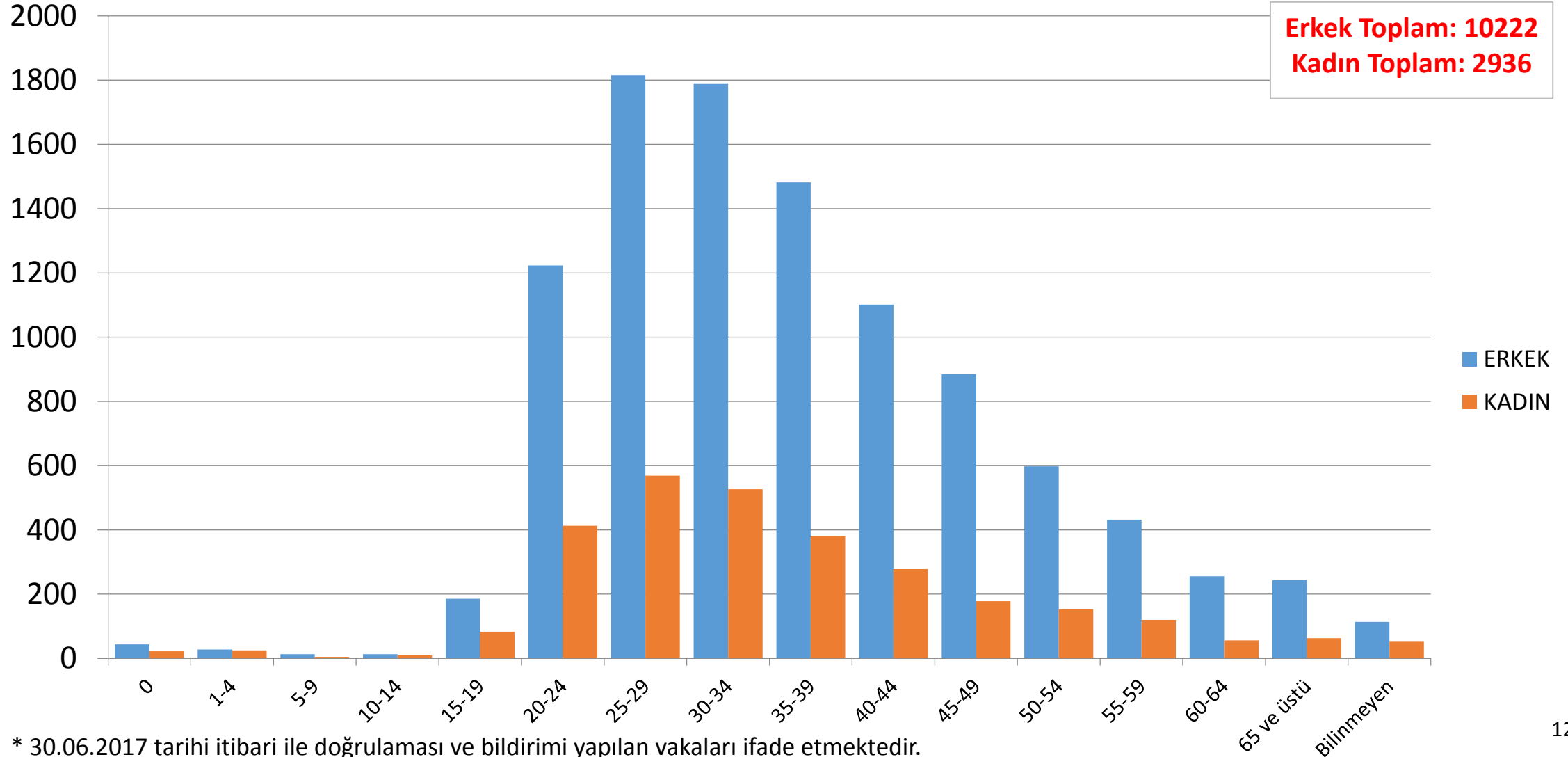

Toplam 638 ex vakası mevcut olup 71 vakanın ölüm tarihi net olarak bilinmemektedir.

HIV Vakalarının Yaş Grubu ve Cinsiyete Göre Dağılımı (1 Ekim 1985 – 31 Aralık 2016 */ TÜRKİYE)

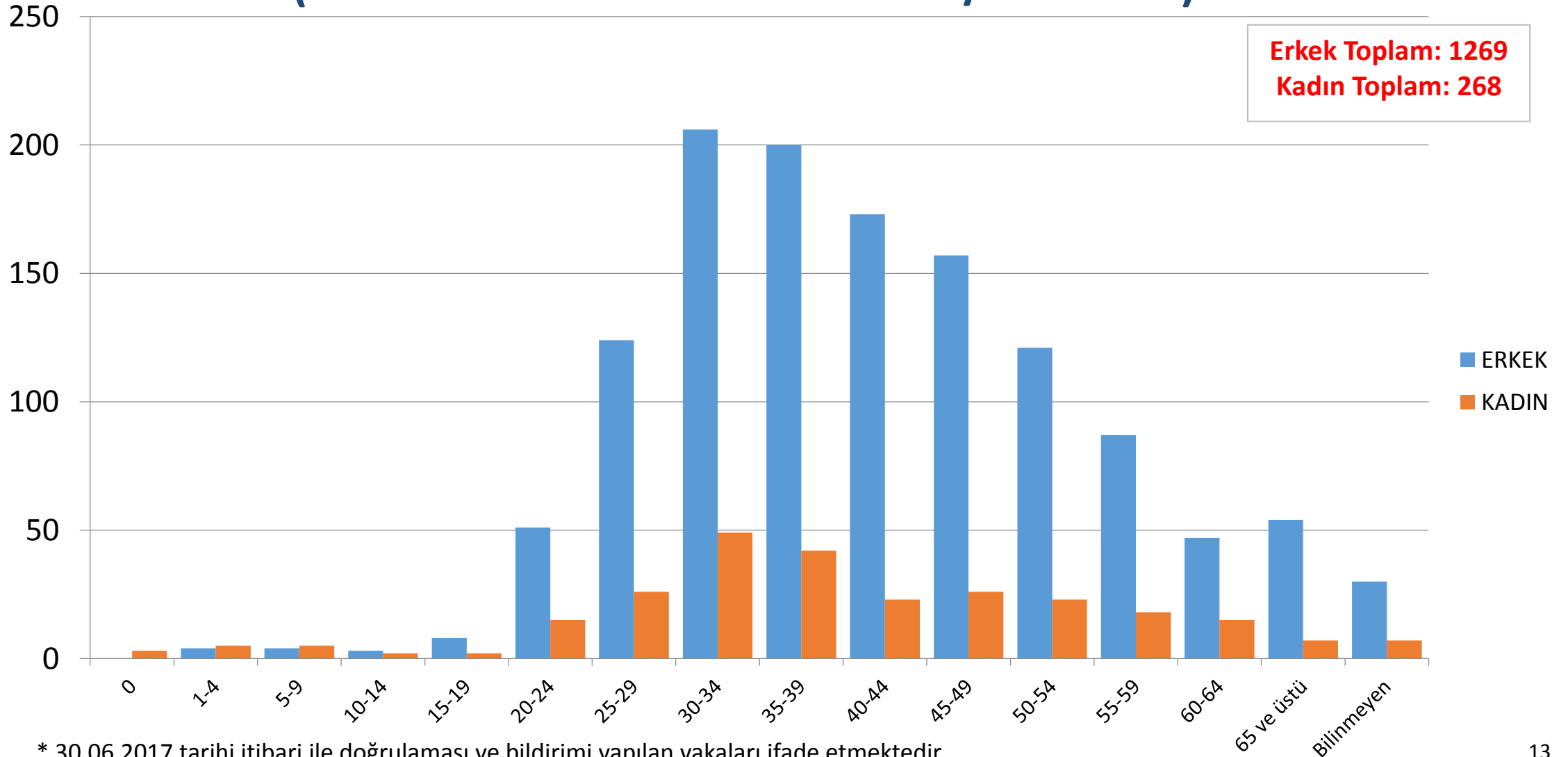

* 30.06.2017 tarihi itibari ile doğrulaması ve bildirimi yapılan vakaları ifade etmektedir.

AIDS Vakalarının Yaş Grubu ve Cinsiyete Göre Dağılımı (1 Ekim 1985 – 31 Aralık 2016 */ TÜRKİYE)

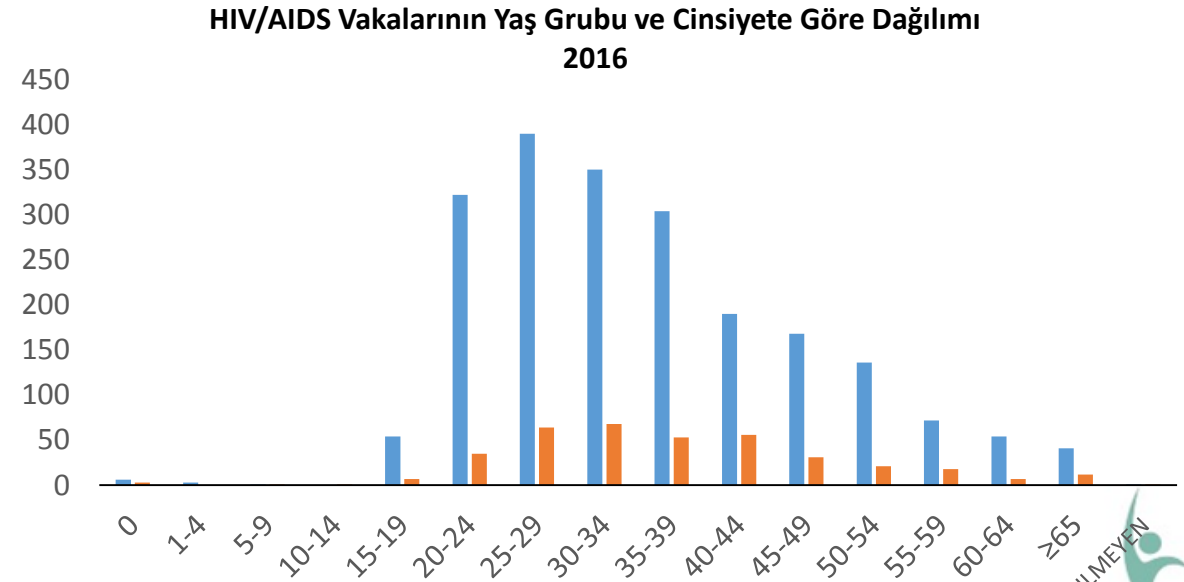
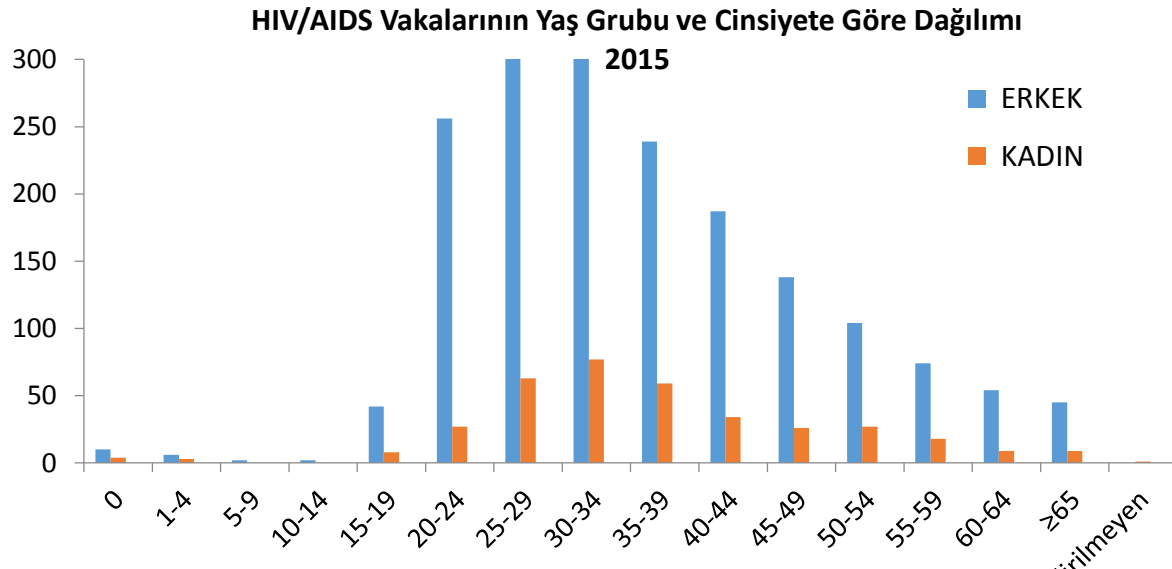
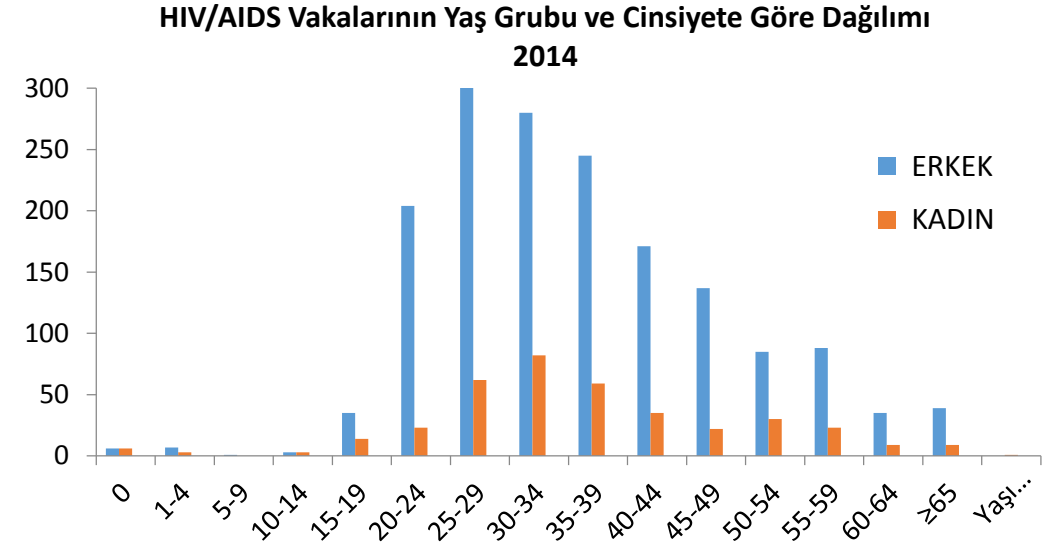
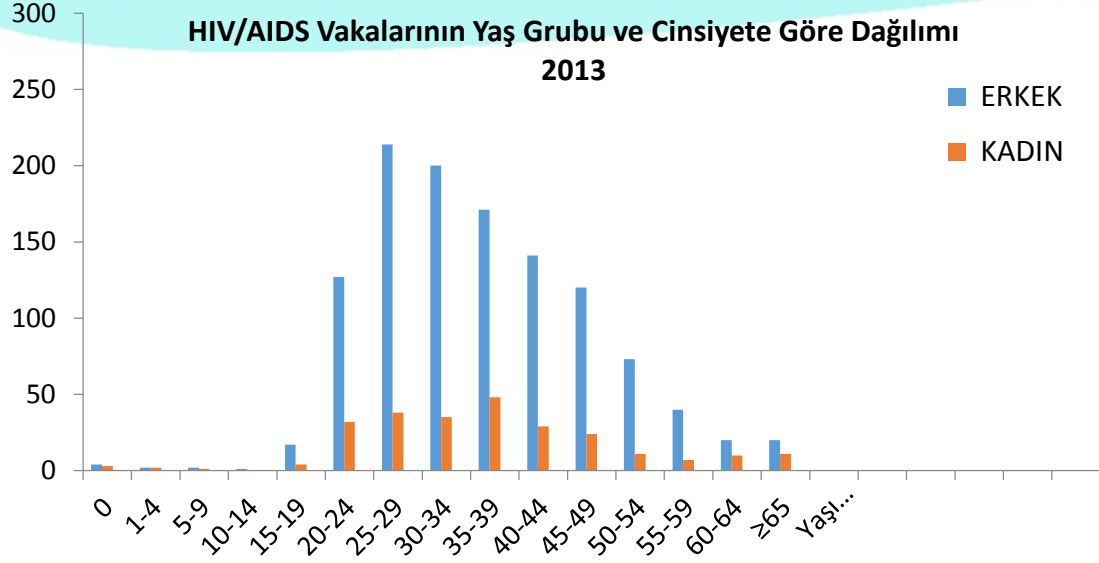
* 30.06.2017 tarihi itibari ile doğrulaması ve bildirimini yapılan vakaları ifade etmektedir.

T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI

Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

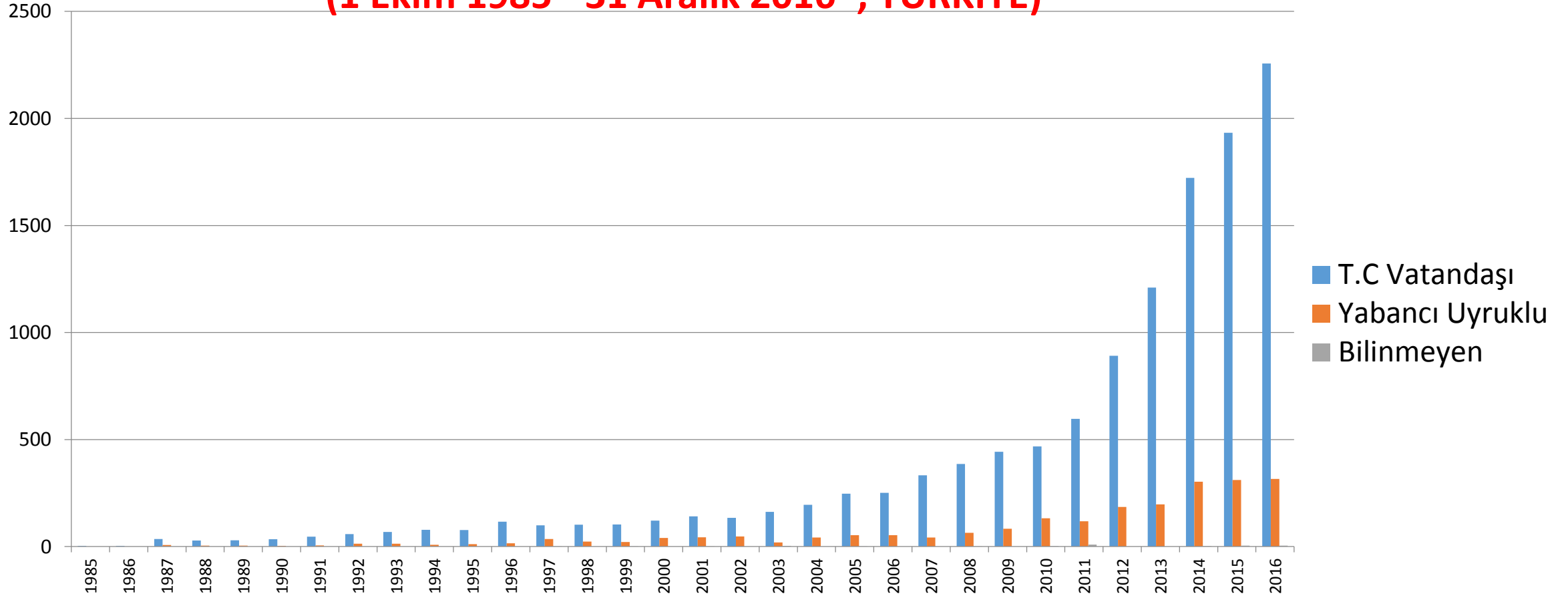
*:25 Kasım 2016 itibari ile doğrulama testi pozitif tespit edilerek bildirimi yapılan vakaları ifade etmektedir.

Yaşları bildirilmeyen

YAŞI BİLDİRİLMEYEN

Uyruğa ve Yıllara göre HIV/AIDS Vaka Dağılımı (1 Ekim 1985 - 31 Aralık 2016*, TÜRKİYE)

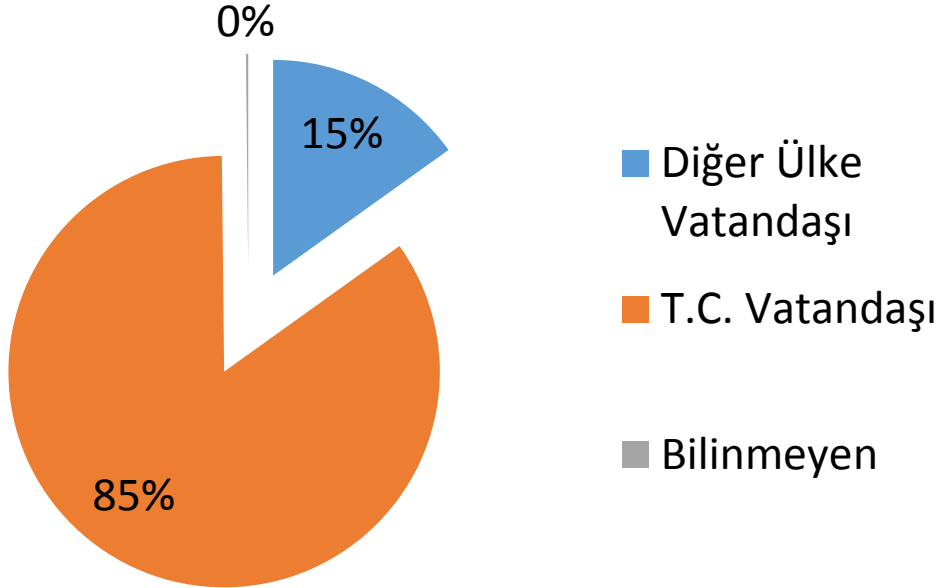
* 30 Haziran 2017 itibari ile doğrulama testi pozitif tespit edilerek bildirim yapılan vakaları ifade etmektedir.
29 vakanın uyruğu bilinmiyor olarak bildirim yapılmıştır.

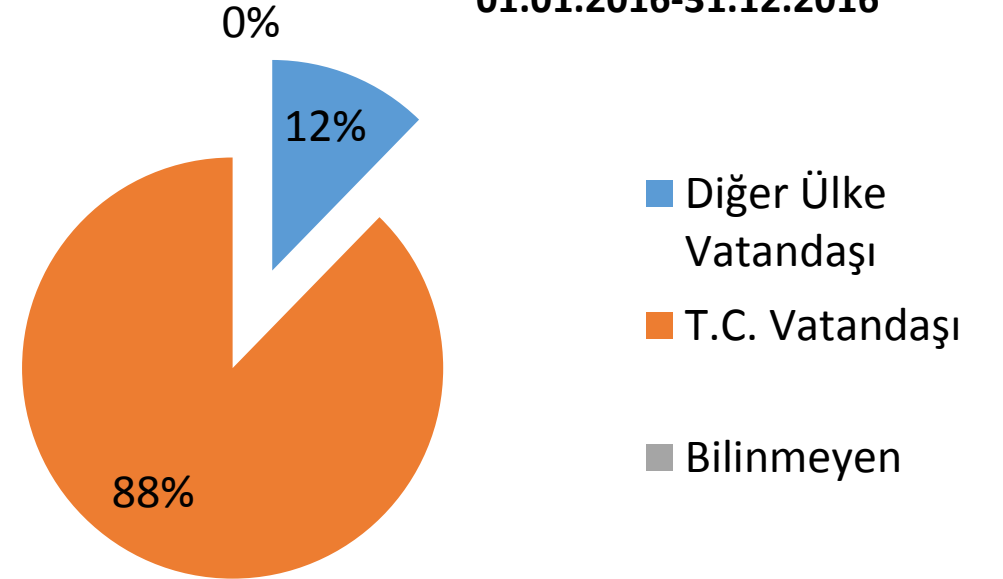

HIV-AIDS Vakalarının Uyuğa Göre Dağılımı

HIV-AIDS Uyuğa Göre Dağılım
01.10.1985-31.12.2016

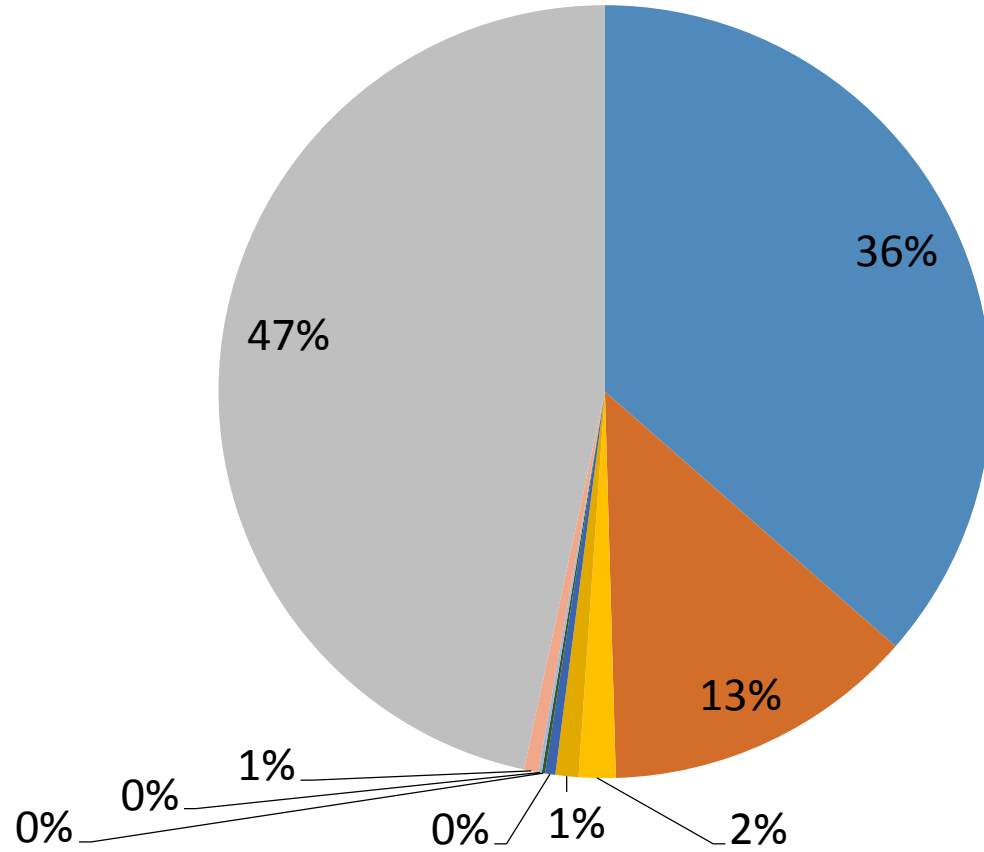

HIV-AIDS Uyuğa Göre Dağılım
01.01.2016-31.12.2016

Olası Bulaş Yollarına Göre Vakaların Dağılımı 01.10.1985-31.12.2016, Türkiye

- Heteroseksüel cinsel ilişki %36,9
- Homoseksüel/biseksüel cinsel ilişki %12,7
- Damar içi madde bağımlılığı %1,6
- Anneden bebeğe geçiş %1
- Nozokomiyal bulaşma %0,4
- Homoseksüel/Biseksüel+madde bağımlısı %0,1
- Hemofili hastası %0,1
- Enfekte kan transfüzyonu %0,6
- Bilinmeyen %46,5

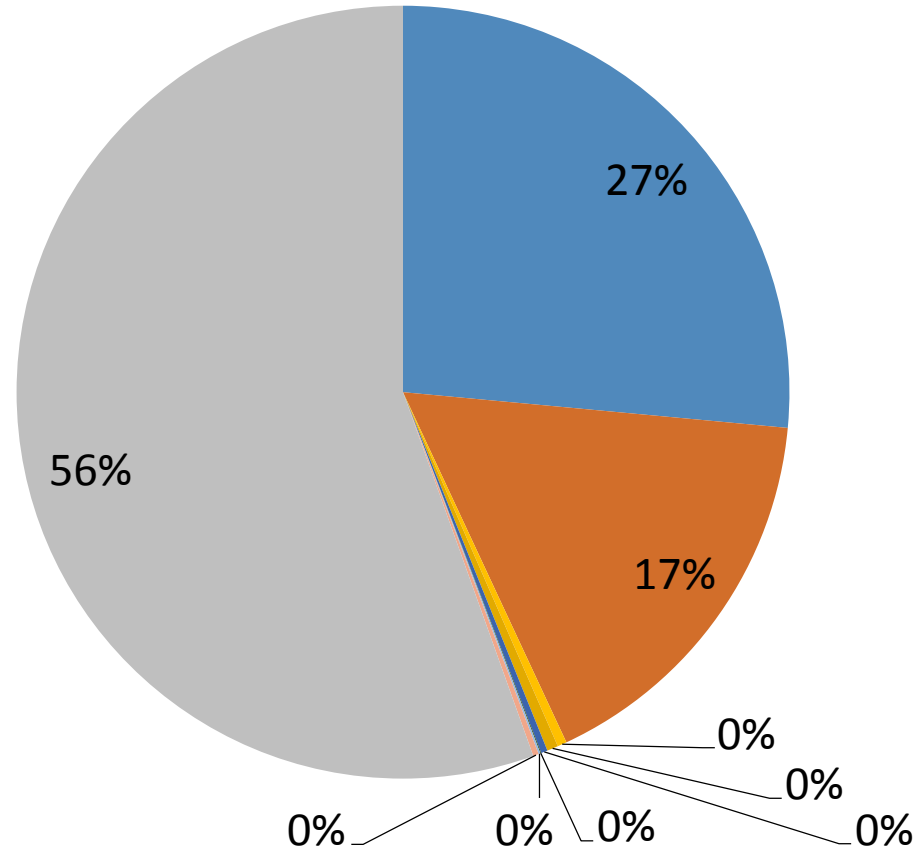

T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI

Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Olası Bulaş Yollarına Göre Vakaların Dağılımı 01.01.2016-31.12.2016, Türkiye

- Heteroseksüel cinsel ilişki %25,3
- Homoseksüel/biseksüel cinsel ilişki %16,0
- Damar içi madde bağımlılığı %0,3
- Anneden bebeğe geçiş %0,5
- Nozokomiyal bulaşma %0,2
- Homoseksüel/Biseksüel+madde bağımlısı %0,0
- Hemofili hastası % 0,0
- Enfekte kan transfüzyonu %0,2
- Bilinmeyen %57,5

*30 Haziran 2017 itibari ile doğrulama testi pozitif tespit edilerek bildirim yapılan vakaları ifade etmektedir.

T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI

Halk Sağlığı Genel M¼d¼rl¼ę¼

HIV/AIDS KONUSUNDA Y¼R¼T¼LEN ÇALIŞMALAR

Küresel Yaklaşım

Tüm dünyada, HIV epidemisine cevap olarak sağlık sektörünün eylem planı için 2030 vizyonunda;

- Yeni HIV enfeksiyonlarının sıfırlanması,
- HIV bağlantılı ölümlerin sıfırlanması,
- HIV'li bireylerin daha uzun ve sağlıklı yaşadığı bir dünya oluşturarak HIV'le bağlantılı ayrımcılığa son verilmesi,
- Sağlıklı yaşam ve her yaşta iyi olma hali sağlanarak AIDS epidemisinin 2030 yılına kadar halk sağlığı tehdidi olmaktan çıkarılması hedef olarak belirlenmiştir.

DSÖ 2020 HEDEFİ

90-90-90 basamaklandırması

Genel popülasyonda bulunan HIV (+) bireylerin sayısının tahmin edilmesi sonrasında:

- Tahmin edilen HIV(+) bireylerin %90'ının tespit edilmesi,
- Tespit edilen HIV(+) bireylerin %90'ının tedaviye erişiminin sağlanması,
- Tedaviye erişenlerin %90'ının viral yükünün baskılanması gerekmektedir.

Ulusal Program küresel hedeflerle uyumlu olacak şekilde revize edilmektedir.

HIV/AIDS Ulusal Stratejik Planı

- Yerli ve yabancı uzmanlarından oluşan bir heyet tarafından mevcut durum tespitine yönelik çalışmalar yürütülmüş, Stratejik Plan Çalışma Grubu oluşturularak söz konusu çalışmanın çıktıları Ulusal Program Geliştirme Güncelleme çalışmalarına dahil edilmiştir.

HIV/AIDS Ulusal Stratejik Planı Misyonu

Ulusal Stratejik Plan;

- İnsan haklarını gözeterek, hastalığı oluşturan faktörlerle mücadele etmek,
- Her bireyin tanı ve tedavi, bakım ve desteğe eşit ulaşımını sağlayarak, toplumun sağlığını korumak ve geliştirmek,
- Ülkemizdeki 2017-2021 yıllarına yönelik HIV/AIDS çalışmalarına yol haritası oluşturmak ve
- Ölçülebilir değerlendirmelerle eylem planlarını yürütmek için oluşturulmuştur.

Ulusal Programın Temel Başlıkları

HIV/AIDS Ulusal Programı; temel olarak üç öge üzerinden yapılandırılmakta ve sürdürülmektedir:

- HIV/AIDS yeni vaka sayısı ve hastalığa bağlı ölümleri azaltmak
- HIV/AIDS'e yönelik sağlık hizmetlerinin kapasitesini geliştirmek
- Hastalara yönelik ayrımcılığı ve mahremiyet ihlallerini önlemek.

Yeni Vaka Sayısı ve Hastalığa Bağlı Ölümleri Azaltmak

Bu kapsamda;

- Toplumun HIV enfeksiyonuna yönelik risklerden korumak
- Hastalığın anneden bebeğe geçişini tamamen önlemek için gebelik ve HIV konularında farkındalığı artırmak
- Hızlı tanı testlerine erişimi sağlamak için hizmet sunum mekanizmaları geliştirmek tanı doğrulama direnç testlerinin yaygınlaştırılması
- HIV/AIDS ile ilişkili *ölümleri azaltmak için tanı alan hastaların tedaviye devamlılığını sağlamak ve*
- *Ulaşılması zor gruplara ve risk altındaki gruplara ulaşmak ve bu gruplara yönelik program geliştirmek amacıyla faaliyetler yürütülmektedir.*

HIV/AIDS'e Yönelik Sağlık Hizmetlerinin Kapasitesini Geliştirmek

Bu kapsamda;

- Gönüllü Test ve Danışmanlık Merkezleri hizmet sunumunu geliştirmek
- Hastalığın anneden bebeğe geçişini tamamen önlemek (HIV ile doğan bebek sayısını sıfıra indirmek)
- Tedavi alan ve viral supresyonu sağlanan hasta sayısını artırmak
- Sürveyans sistemini güçlendirmek
- Tanı konan hastalarda ko-enfeksiyon durumlarını saptamak, kontrol altına almak ve bunlara bağlı mortaliteyi azaltmak
- Laboratuvar kapasitesini artırmak
- Sağlık insan gücü kapasitesini artırmak
- Hastalık hakkındaki mevzuata dair gerekli düzenlemeleri yapmak ve
- Ulusal HIV rehberinin güncellenmesi, standartların geliştirilmesi çalışmaları yürütülmektedir.

Hastalara Yönelik Ayrımcılığı ve Mahremiyet İhlallerini Önlemek

Bu kapsamda;

- Sağlık personelinde hasta mahremiyeti farkındalığını artırmak
- Halkın hastalığa dair negatif bakış açısını değiştirmek ve
- HIV ile yaşayan bireylerin tüm haklarının korunabilmesi için ilgili paydaşların katkı ve katılımı ile savunuculuk faaliyetleri yürütülmektedir.

Ulusal Programı Destekleyen ve Güçlendiren Çalışmalar

- Gönüllü Danışmanlık ve Test Merkezlerinin (GDTM) öncelikle büyük illerden başlanarak, turizm sektörünün yoğunlaştığı, yurtdışı gidiş gelişin ve nüfus hareketliliğinin yüksek olduğu illerimizden başlanarak sayılarının artırılması
- Yeni vaka sayısını azaltmak amacıyla toplumun bilgilendirilmesi ve farkındalığını arttıracak programların yürütülmesi
- Örgün ve yaygın eğitim müfredatında bulunan konuyla ilgili bilgilerin güncellenmesi, gerekli eğitimlerin planlanarak yürütülmesi
- Üniversiteler başta olmak üzere farkındalık ve bilgilendirme için tüm hedef gruplarda (genel toplum, askerlik dönemi, emniyet mensupları vb.) akran eğitimi dahil eğitim faaliyetlerinin desteklenmesi ve
- Güncel bilgi akışı ve basılı doküman desteğinin sağlanması çalışmaları yürütülmektedir.

Gönüllü Danışmanlık ve Test Merkezleri İşlevi

HIV/AIDS açısından hassas gruplara;

- HIV/AIDS korunma, bulaş yolları konusunda bilgi verilmesi,
- **Ücretsiz ve gizlilik esasları içerisinde** HIV test hizmetinin sunulması,
- Test öncesi ve sonrasında danışmanlık hizmetinin sunulması,
- Tedavi için doğru merkeze yönlendirme yapılması amacıyla planlanmıştır.

Antiretroviral Tedavi

- 1996 yılında Antiretroviral tedavi geri ödemesine geçilmiştir.
- Antiretroviral ilaçlar; doğum sırasında ve doğum sonrasında profilaksiye yönelik olarak acil durumlarda kullanılmak üzere HIV pozitif anneler ve doğan bebekleri için Başkanlığımızca temin edilmektedir.
- İhtiyaç anında ilaca erişimin sağlanması için birbirlerine uzaklığı 3 saati geçmeyen iller arasından 13 il merkez seçilerek ilaç gönderilmektedir.

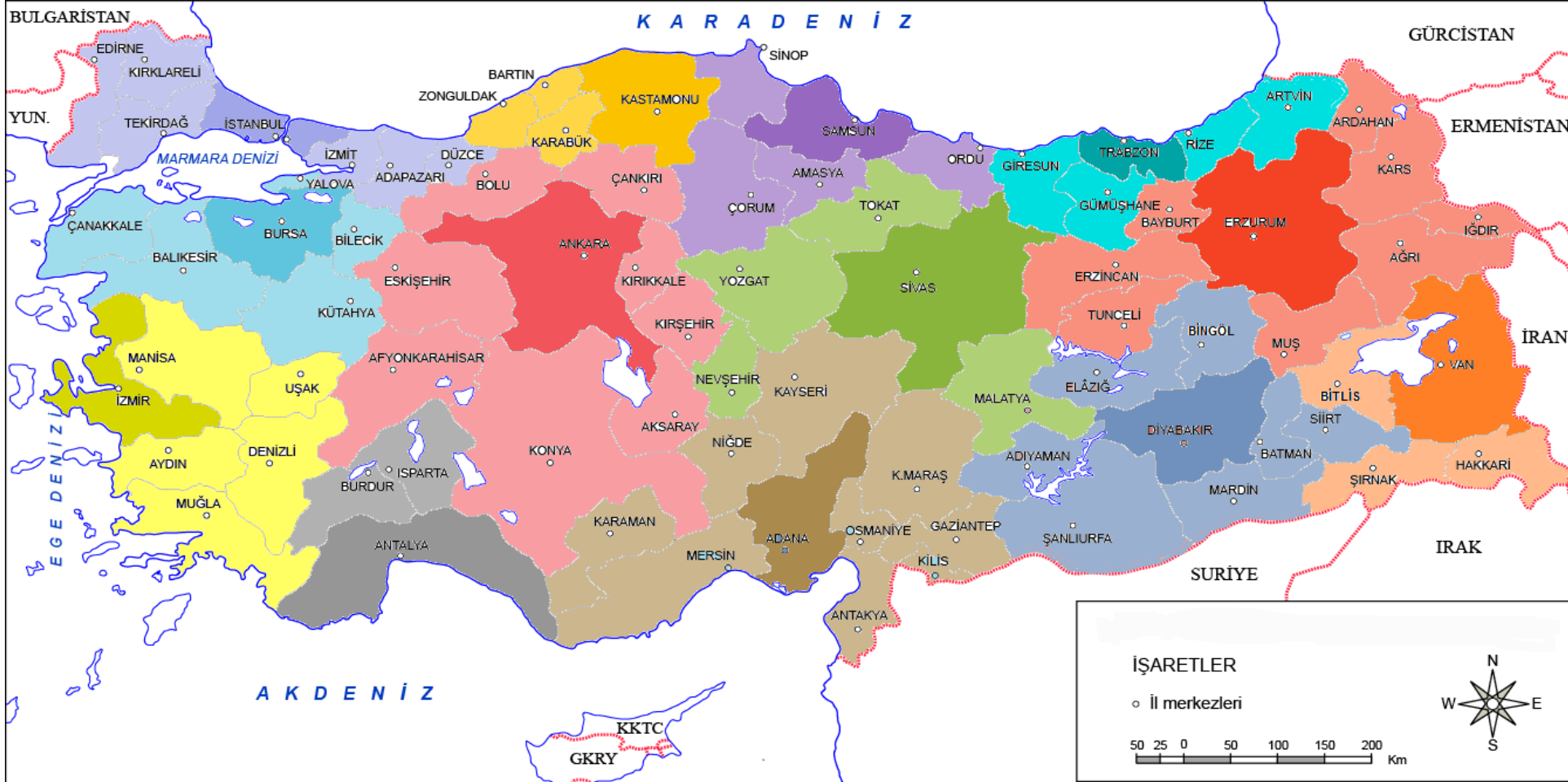

T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI

Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Acil Durumlarda Antiretroviral İlaç Dağıtımı

Merkez İller ve Bağlı İller

T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI

Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

HIV/AIDS İletişim Materyali Çalışmaları

TEDBİR SİZSİNİZ

HIV açısından kendinizi risk altında hissediyorsanız, test yaptırmak için en yakın sağlık kuruluşuna başvurun.

Virüsle savaşmanın en etkili yolu, ondan korunmaktır.

HIV/AIDS

www.saglik.gov.tr

HIV açısından kendinizi risk altında hissediyorsanız, test yaptırmak için en yakın sağlık kuruluşuna başvurun.

TEDBİR SİZSİNİZ

Virüsle savaşmanın en etkili yolu, ondan korunmaktır.

HIV/AIDS

www.saglik.gov.tr

T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI

Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

HIV/AIDS İletişim Materyali Çalışmaları

HIV/AIDS Hastalığının Tanı Yöntemleri Nelerdir?

HIV/AIDS hastalığının tanısı laboratuvar testleri ile konur.

HIV/AIDS Hastalığının Tedavisi

Açık ve koruyucu bir tedavisi yoktur.

İlaçlar, hastalığın kesin tedavisini sağlamasa da vücuttaki virüsün çoğalmasını kontrol altında tutarak bağışıklık sistemini güçlendirir ve enfeksiyonlara karşı mücadelenin tekrar kazanılmasını sağlar.

HIV açısından risk altında hissediyorsanız test yaptırmak için en yakın sağlık kuruluşuna başvurun.

T.C. Sağlık Bakanlığı
Türkiye İlaç ve Ekipman Kurumu

Virüsle savaşmanın en etkili yolu, ondan korunmaktır.

HIV/AIDS

T.C. Sağlık Bakanlığı

f t o i /saaglikbakanligi

HIV (İnsan Bağışıklık Yetmezliği Virüsü) Nedir?

HIV virüsü bağışıklık sisteminin içine yerleşerek, bireyin bağışıklık sistemini zayıflatan bir virüsdür. HIV nedeniyle kişi enfeksiyon ve hastalıklarla savaşma yeteneğini kaybeder.

HIV Pozitiflik Nedir?

HIV+ (pozitif); kanında HIV virüsü bulunan kişilere denmektedir.

AIDS Nedir?

AIDS [Edinilmiş Bağışıklık Yetersizliği Sendromu] bulaşıcı bir virüs hastalığıdır. HIV enfeksiyonunun bağışıklık sistemini yetersiz hale getirdiği ve hastalık belirtilerinin başladığı durumdur.

HIV'İN BULAŞMA YOLLARI NELERDİR?

Korunmaz Cinsel Yolla Bulaşma

1 HIV enfeksiyonunun en sık bulaşma şeklidir. Hasta kişi ile yapılan korunmaz (kondom, prezervatif, kılıf/kaput kullanılmadan) her türlü cinsel temasta (oral, vajinal, anal) virüs bulaşabilmektedir.

Kan ve Kan Ürünleriyle Bulaşma

2 Kanı virüsü yoğun miktarda bulunması nedeniyle, virüsü taşıyan kişilerden alınmış kan ve kullanılan kan ürünleriyle hastalık bulaşabilmektedir. Ortak kullanılan enjektör, diüretiklerde edilmemiş cerrahi malzemeler, kesici ve delici aletlerin kullanımı ile bulaşabilmektedir.

Anneden Bebeğe Bulaşma

3 HIV enfeksiyonu gebelik süresince, doğum sırasında vücut sıvıları ve emzirme sırasında süt ile bebeğe geçebilmektedir.

HIV/AIDS HASTALIĞINDAN KORUNMA YOLLARI NELERDİR?

HIV enfeksiyonu önenebilir bir hastalıktır. Korunma önlemleri tedaviden çok daha etkili ve ucuzdur.

- Güveniz ve korunmaz cinsel temasta bulunulmamalıdır. Cinsel yolla bulaşmaya karşı en güvenli ve basit korunma yolu prezervatif (kondom) kullanmaktır.
- Cilde hasar verecek herhangi bir kesici delici alet ya da iğne ile uygulama [dövme, piercing vb.] yapılacak ise sterilizasyon kurallarına uyulmalıdır.
- T.C. Sağlık Bakanlığı tarafından onaylanmış tıbbi hizmet ya da dış sağlık hizmeti veren kuruluşlardan sağlık hizmeti alınmalıdır.
- Kan ve kan ürünlerinin kontrollü açısından zorunlu testlerini yapıldığından emin olunmalıdır. Ülkemizde 1987 yılından beri her kan ve kan ürününe gerekli testler yapıldıktan sonra hastaya verilmektedir.
- HIV pozitif kadın gebe kalmışsa olası riskler kendisine anlatılmalı gebeliğin devam etmesi durumunda bebeğin korunması için ilaç tedavisine başlanmalıdır.

HIV'İN BULAŞMADIĞI DURUMLAR NELERDİR?

Dokunmak, tokalaşmak ve sarılmakla

Güzyaş, ter ve tükürükle

Aynı yerde oturmak ve aynı havayı solumakla

Aynı havuzu, banyoyu, tuvaleti, saunayı ve duşu paylaşmakla

Giysilerin ortak kullanılmasıyla

Tabak, çatal, kaşık, bıçak ve bardak paylaşmakla

Telefon kulaklığı ve kapı tokmağıyla,

Sinek, sivrisinek, böcek sokması ve hayvan ısırmasıyla

HIV bulaşmamaktadır.

T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI

Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

HIV/AIDS İletişim Materyali Çalışmaları

HIV'DEN KORUNMA YOLLARI NELERDİR?

- HIV enfeksiyonu önlenemez bir hastalıktır. Korunma önlemleri tedaviden çok daha etkili ve ucuzdur.
- Güvensiz ve korunmasız cinsel temasta bulunulmamalıdır. Cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlara karşı en güvenli ve basit korunma yolu prezervatif (kondom) kullanımınıdır.
- Cilde hasar verecek herhangi bir kesici delici alet ya da iğne ile uygulama (dövme, piercing vb.) yapılacak ise sterilizasyon kurallarına uyulmalıdır.
- Kan ve kan ürünlerinin kontrolü açısından zorunlu testlerin yapıldığından emin olunmalıdır (Ülkemizde 1987 yılından itibaren, her kan ve kan ürününe gerekli testler yapıldıktan sonra hastaya verilmektedir.).
- HIV pozitif kadın gebe kalmışsa, olası riskler hakkında bilgi alınmalıdır. Gebeliği süresince anneye ve doğumdan sonra bebeğe koruyucu ilaç tedavisi başlanmalıdır.
- T.C. Sağlık Bakanlığı tarafından onaylanmış tıbbi hizmet ya da diş sağlığı hizmeti veren kuruluşlardan sağlık hizmeti alınmalıdır.

KORUNUN HIV/AIDS OLMAYIN

"Korunmak" virüsle savaşmanın en etkili yoludur.

HIV'İN BULAŞMADIĞI DURUMLAR NELERDİR?

- Dokunmak, tokalaşmak ve sarılmakla

- Gözyaşı, ter ve tükürükle

- Aynı havuzu, banyoyu, tuvaleti, saunayı ve duşu paylaşmakla

- Giysilerin ortak kullanılmasıyla

- Tabak, çatal, kaşık, bıçak ve bardak paylaşmakla

- Sinek, sivrisinek, böcek sokması ve hayvan ısırmasıyla

- Aynı telefon kulaklığını takmak ve kapı tokmağına dokunmakla

TEŞEKKÜRLER...

